

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การย้อมสีผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ ในชุมชนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

The Outcome Of Learning Activities, Entitled Cotton Dyeing With Natural Dye, Using
Local Community Sources In Career And Technology Substance For Pratomsuksa 6

อุมาพร สวัสดิ์ศรี¹⁾ และ สุมนชาติ เจริญศรี²⁾

Umaporn Sawatr¹⁾ and Sumonchat Jaroenkornburi²⁾

¹⁾ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Curriculum and Instruction, Faculty of Educational, Khon Kaen University

²⁾ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Assistant Professor, Curriculum and Instruction, Faculty of Educational, Khon Kaen University

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การย้อมสีผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาตินี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในด้าน
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการย้อมสีผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติ ทักษะการย้อมสีผ้าฝ้าย และ คุณลักษณะ
อันพึงประสงค์ กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านโนนหนองแขว อำเภอนองเรือ
จังหวัดขอนแก่น จำนวน 16 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การย้อมสี
ผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติ จำนวน 6 แผน 2) แบบประเมินทักษะการย้อมสีผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติ 3) แบบประเมิน
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และ 4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติความถี่
ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. นักเรียนทุกคนได้คะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการย้อมสีผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 ที่กำหนด
2. นักเรียนทุกกลุ่มได้คะแนนทักษะการย้อมสีผ้าฝ้ายสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 ที่กำหนด
3. นักเรียนทุกกลุ่มได้คะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 ที่กำหนด

คำสำคัญ : การจัดกิจกรรมการเรียนรู้, การย้อมสีผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติ, แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

บทนำ

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจมีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถนำความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต การอาชีพ และเทคโนโลยี มาประยุกต์ใช้ในการทำงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ รักการทำงานและมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างพอเพียงและมีความสุข และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ [3] ในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายของหลักสูตรนั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24 กำหนดให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น โดยผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือ กับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ [2]

การจัดการเรียนการสอนโดยให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมทำให้นักเรียนได้ความรู้และประสบการณ์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง และยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน นักเรียนจะเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่อภูมิปัญญาท้องถิ่น และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ [1] นอกจากนั้น การสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง การศึกษาจึงไม่จำเป็นต้องอยู่เฉพาะในห้องเรียนอีกต่อไป การสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติทางการศึกษาซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนมีความรัก ความผูกพันและภูมิใจในชุมชนของตนเอง [5]

จากแนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนตามมาตรา 24 ดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การย้อมสีผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยเนื้อหาการย้อมสีผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติ มีความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว มาตรฐานง 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว [3]

ชุมชนบ้านหนองแวง หมู่ที่ 7 ตำบลโนนสะอาด อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น เป็นชุมชนที่มีการทอผ้าฝ้ายเกือบทุกหลังคาเรือน ซึ่งสามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เรื่อง การย้อมสีผ้าฝ้ายได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นางบังอร วงษ์สุวรรณ อยู่บ้านเลขที่ 81 หมู่ที่ 7 เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความชำนาญในเรื่อง การย้อมสีผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติ ประกอบกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ปีการศึกษา 2556 ที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านหนองแวง พบว่า นักเรียนส่วนมากยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการย้อมสีผ้าฝ้ายจากธรรมชาติในชุมชนของตนเอง ผู้วิจัยเห็นว่าถ้านักเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่มีความค่าในชุมชนของตนเองแล้วจะทำให้วัฒนธรรมอันดีงามที่เคยมีมาสูญหายไปจากชุมชนได้ ในฐานะลูกหลานของชุมชนนักเรียนควรมีส่วนร่วมในการรักษาและถ่ายทอดสิ่งที่มีค่าในชุมชนให้คงอยู่ได้ต่อไปโดยอาศัยกระบวนการจัดการศึกษาของครูเชื่อมโยงไปสู่ชุมชนด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การย้อมสีผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ตามแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อความรู้ความเข้าใจ

เกี่ยวกับการย้อมสีผ้าฝ้าย ทักษะการย้อมสีผ้าฝ้าย และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และเทคโนโลยีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การย้อมสีผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ ในชุมชน ตามแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ ต่อกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในด้านต่อไปนี้

1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการย้อมสี ผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติ
2. ทักษะการย้อมสีผ้าฝ้าย
3. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกคน ที่เรียนเรื่องการย้อมสีผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติ โดยใช้ แหล่งเรียนรู้ในชุมชนได้คะแนนความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการย้อมสีผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติ ไม่ต่ำกว่า ค่าเฉลี่ยของนักเรียนทั้งชั้นซึ่งกำหนดไว้ที่ร้อยละ 75
2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกกลุ่ม ที่เรียนเรื่องการย้อมสีผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติ โดยใช้ แหล่งเรียนรู้ในชุมชนได้คะแนนทักษะการย้อมสี ผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75
3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกกลุ่ม ที่เรียนเรื่องการย้อมสีผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติได้คะแนน คุณลักษณะอันพึงประสงค์เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง
 - (1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการย้อมสีผ้าฝ้ายด้วย

สีธรรมชาติ (2) ทักษะการย้อมสีผ้าฝ้าย และ (3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

2. การย้อมสีผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติ หมายถึง การนำสีที่ได้จากส่วนต่าง ๆ ของพืช ได้แก่ เปลือกปรงคู่ เปลือกเพกา เปลือกมะม่วง เปลือกสมอ มาเป็นวัตถุดิบในการย้อมผ้าฝ้ายด้วยวิธีการย้อมร้อน

3. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการย้อมสี ผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติ หมายถึง (1) คะแนนระหว่าง เรียน ได้แก่ คะแนนแบบฝึกหัด และคะแนนใบงาน ของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-5 และ (2) คะแนนผล การทดสอบหลังเรียนที่ได้จากแบบทดสอบวัดผล สัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การย้อมสีผ้าฝ้ายด้วยสี ธรรมชาติ โดยคิดสัดส่วนคะแนน (1) : (2) = 80 : 20

4. ทักษะการย้อมสีผ้าฝ้ายจากสีธรรมชาติ หมายถึง (1) ความสามารถของนักเรียนในการทำงาน ด้านการวางแผน การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ การปฏิบัติ งานตามขั้นตอน และการใช้และเก็บรักษาอุปกรณ์ และ (2) คุณภาพของผลงาน ซึ่งประกอบด้วยปริมาณ ที่พอเหมาะของเปลือกไม้ที่ตากได้ และความสวยงาม ของผ้าที่ย้อมด้วยสีธรรมชาติตามวิทยากรและย้อม ด้วยตนเอง โดยคิดสัดส่วนคะแนน (1) : (2) = 50 : 50

5. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่ง เรียนรู้ในชุมชน หมายถึง การเรียนย้อมสีผ้าฝ้าย ด้วยสีธรรมชาติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านโนนหนองแขว โดยมีนางบังอร วงษ์สวรรค์ เป็นวิทยากรผู้ให้ความรู้ และมีครูเป็นผู้ช่วยในการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3-6 ที่บ้านของวิทยากร โดยนักเรียนได้ลงมือย้อมสีผ้าฝ้าย ในสถานการณ์จริง

6. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง

- 1) ความรอบคอบ 2) ความมีระเบียบวินัย
- 3) ความรับผิดชอบ 4) ความมุ่งมั่นในการทำงาน และ 5) ความร่วมมือในการเรียนรู้ของนักเรียน

 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งประเมินด้วยวิธีการสังเกต ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-6

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว

X O

X หมายถึง การสอนตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องการย้อมสีผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน จำนวน 6 แผน

O หมายถึง การทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การย้อมสีผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติ

2. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 ของโรงเรียนบ้านโนนหนองแวง ตำบลโนนสะอาด อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 16 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องการย้อมสีผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในหมู่บ้านหนองแวง อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การย้อมสีผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

4.1 แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การย้อมสีผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติ จำนวน 6 แผน ซึ่งในแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย (1) แบบฝึกหัด และใบงาน (แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1-5) (2) แบบประเมินทักษะการย้อมสีผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติ (แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5 และ 6) และ (3) แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน (แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1-6)

4.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทาง

การเรียนรู้แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

5.1 ปฐมนิเทศนักเรียนเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

5.2 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 6 แผน ระหว่างวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2556 ถึง วันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2556

5.3 ประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการย้อมสีผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติระหว่างเรียนด้วยการตรวจใบงานและแบบฝึกหัดของแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1-5

5.4 ประเมินทักษะการย้อมสีผ้าฝ้ายในแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5 และ 6

5.5 ประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1-6

5.6 เมื่อผู้วิจัยและวิทยากรสอนครบทั้ง 6 แผน แล้วให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการย้อมสีผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติ จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ จำนวนนักเรียนร้อยละ 75 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตั้งแต่ร้อยละ 75 ขึ้นไป

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนทุกคนได้คะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการย้อมสีผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 ที่กำหนด โดยคะแนนความรู้

ความเข้าใจเกี่ยวกับการย้อมสีผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติ
ของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 84.58

2. นักเรียนทุกกลุ่มได้คะแนนทักษะการย้อม
สีผ้าฝ้ายด้วยวัสดุธรรมชาติ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75
ที่กำหนด โดยคะแนนทักษะปฏิบัติการย้อมสีผ้าฝ้าย
ของนักเรียนมีค่าเฉลี่ย 92.71

3. นักเรียนทุกกลุ่มได้คะแนนคุณลักษณะ
อันพึงประสงค์ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ที่กำหนด
โดยคะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนมี
ค่าเฉลี่ยร้อยละ 92.22 การที่นักเรียนทุกคนได้คะแนน
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการย้อมสีผ้าฝ้าย
ด้วยสีธรรมชาตินั้นเป็นเพราะการสอนโดยใช้แหล่ง
เรียนรู้ในชุมชนเป็นการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
นักเรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริงและเรียนรู้
ด้วยการปฏิบัติจริงภายใต้การสาธิตและชี้แนะ
จากวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องการ
ย้อมสีผ้าฝ้ายอย่างแท้จริง (ภาพที่ 1-3) ซึ่ง [6] ได้กล่าว
ไว้ว่าการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น
ผู้เรียนมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน เนื้อหา
วิชามีความสำคัญและมีความหมายต่อการเรียนรู้
การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน
รวมถึงสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้เรียน การอำนวยความสะดวก
ของครูและผู้เรียนมีการเรียนรู้ที่หลากหลาย
จะเป็นการพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ของ
ผู้เรียนจึงทำให้นักเรียนเข้าใจในสิ่งที่เรียนได้เป็น
อย่างดี

ภาพที่ 1 ทักษะการปฏิบัติการย้อมสีผ้าฝ้ายด้วย
สีธรรมชาติ (การตากเปลือกไม้)

นักเรียนแกะเปลือกไม้ประดิษฐ์

ภาพที่ 2 ทักษะการปฏิบัติการย้อมสีผ้าฝ้ายด้วย
สีธรรมชาติ (การเตรียมเปลือกไม้)

นักเรียนล้างเปลือกไม้ประดิษฐ์
และแช่เปลือกไม้ประดิษฐ์ไว้ในน้ำสะอาด 1 ชั่วโมง

ภาพที่ 3 ทักษะการปฏิบัติการย้อมสีผ้าฝ้ายด้วย
สีธรรมชาติ (ขั้นตอนการย้อมร้อน)

นักเรียนต้มเปลือกไม้ ใช้เวลาในการต้ม
ประมาณ 1 ชั่วโมง

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ด้านความรู้ความเข้าใจของนักเรียน เกี่ยวกับการย้อมสีผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติ

การที่นักเรียนทุกคนได้คะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการย้อมสีผ้าฝ้ายจากสีธรรมชาติมากกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ ผู้เรียนได้เลือกเรียนในเรื่องที่สนใจและเกี่ยวข้องกับ การดำเนินชีวิตประจำวัน ได้ลงมือปฏิบัติจริง จนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วย สอดคล้องกับ หลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่ Rogers [7] ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นผู้เรียนมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน เนื้อหาวิชามีความสำคัญและมีความหมายต่อการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้เรียน การอำนวยความสะดวกของครูและผู้เรียน มีการเรียนรู้ที่หลากหลาย จะเป็นการพัฒนา ประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนในหลาย ๆ ด้านไปพร้อมกัน

1.1 ทักษะการย้อมสีผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติของนักเรียน

การประเมินทักษะการย้อมสีผ้าฝ้ายของนักเรียน แบ่งการประเมินออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านกระบวนการทำงาน และด้านคุณภาพของผลงาน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนกลุ่มที่ 1 ได้คะแนนเฉลี่ยทักษะการย้อมสีผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติสูงสุด (98.14%) ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนเป็นนักเรียนกลุ่มเก่ง มีการวางแผนการทำงาน การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ การปฏิบัติงานตามขั้นตอน และการใช้และเก็บรักษาอุปกรณ์ ในขณะที่นักเรียนกลุ่มที่ 3 ได้คะแนนต่ำสุด (87.02%) เป็นเพราะนักเรียนขาดการวางแผนการทำงาน การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ การปฏิบัติงานตามขั้นตอน และการใช้และเก็บรักษาอุปกรณ์ ในขณะปฏิบัติงาน ไม่ตั้งใจทำงาน และไม่เก็บรักษาอุปกรณ์ นอกจากนี้คะแนนเฉลี่ยคุณภาพของผลงาน ผ้าย้อมมีคะแนนต่ำสุด (88.88%) เนื่องจากนักเรียนขาดการวางแผนงานที่ดี ไม่ปฏิบัติงานตามขั้นตอน ทำให้ผ้าย้อมมีสีสั่นไม่สดใสและมีสีไม่สม่ำเสมอ ส่วนคะแนนการการเตรียมวัสดุอุปกรณ์มีค่าสูงสุด (97%) การวางแผนการทำงาน (97%) ทั้งนี้เพราะก่อนลงมือปฏิบัติ นักเรียนทุกกลุ่มต้องร่วมกันวางแผนในการย้อมสีผ้าฝ้ายและทำงานตามขั้นตอนที่วางแผนไว้จึงจะทำให้การย้อมสีผ้าฝ้ายจากวัสดุธรรมชาติ (เปลือกไม้) ประสบผลสำเร็จ ตามกำหนดเวลา

1.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

จากการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยใช้การกำหนดค่าคะแนนในรายการคุณลักษณะทำการประเมินผลระหว่างการทำกิจกรรม พบว่า นักเรียนทุกกลุ่มมีคะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ที่กำหนด ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่เป็นเรื่องใกล้ตัวผู้เรียนและมีความเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตประจำวัน เชื่อมโยงกับการจัดการเรียนรู้ที่เป็นระบบ พร้อมทั้งการกำกับดูแลและอำนวยความสะดวกให้กับ

ผู้เรียน สามารถพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตาม การจัดการเรียนรู้ที่ต้องการได้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ [8] ได้วิจัยเรื่อง ผลของการใช้แหล่งเรียนรู้ ในชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เรื่อง สารรอบตัวเรา ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในกิจกรรม การเรียนการสอนเกิดความรู้ ทักษะในการทำงาน สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนไปตามที่ หลักสูตรกำหนดไว้ได้และ [9] ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และเทคโนโลยี พบว่า หลังการใช้หลักสูตรนักเรียน มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดในด้านการ จัดการวางแผนการทำงาน ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความอดทน รักการทำงาน มีวินัย ในการทำงาน ตรงต่อเวลา เชื้อเพื่อ เสียสละ และ เห็นคุณค่าความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน และ [10] ที่พัฒนาหน่วย การเรียนรู้ เรื่อง แหล่งเรียนรู้ในเขตอุทยานแห่งชาติ ภูเก้าตามแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า หลังการใช้หน่วยการเรียนรู้ นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ผ่านเกณฑ์ ที่กำหนดในด้านการวางแผนการทำงาน ความมี ระเบียบวินัย ความสามัคคี ความตรงต่อเวลา การรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น

นอกจากนี้ยังสามารถคาดการณ์ได้ว่า เมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำเอาแหล่งเรียนรู้ใกล้ตัว นักเรียนมาใช้เป็นสื่อ/แหล่งเรียนรู้ และการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญประกอบกับการดูแล เอาใจใส่พฤติกรรมเรียนรู้ของนักเรียนจะทำให้ นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความ รับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความรอบคอบ ความมุ่งมั่นในการทำงาน และความร่วมมือใน การทำงาน เพราะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่ง เรียนรู้ในชุมชนเรื่อง การย้อมสีผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติ เป็นกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติงานร่วมกัน เป็นกลุ่ม ซึ่งเป็นกลุ่มที่นักเรียนเลือกเองตามความ สมควรใจทำให้นักเรียนได้ปฏิบัติงานอย่างมีความสุข มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน มีการแบ่งงานกันตาม

ความสามารถและความถนัดของแต่ละคน เป็นการ ปลุกฝังให้นักเรียนมีความรักความสามัคคี มีความรับผิดชอบมีระเบียบวินัย มีความรอบคอบ อดทนในการ ทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้รู้จักรับฟัง ความคิดเห็นจากผู้อื่น และยังทำให้บรรยากาศใน การเรียนสนุกสนานสอดคล้องกับงานวิจัยของ [11] การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ในสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 4 เรื่องงาน และพลังงาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ ที่โรงเรียนกำหนดไว้ และ [12] การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ในท้องถิ่นโดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบ มีส่วนร่วม กรณีศึกษาป่าสาธารณะหนองตะแบก ผลของการวิจัยพบว่า ในการพัฒนาป่าสาธารณะ หนองตะแบกให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ทำให้ได้แหล่งเรียนรู้ “สวนพฤกษศาสตร์สมุนไพรท้องถิ่น” สอดคล้องกับ บริบทของชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการย้อมสีผ้า ฝ้ายด้วยสีธรรมชาติโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนได้ผล เป็นที่น่าพอใจ ดังนั้นในการวิจัยต่อไปน่าจะศึกษา เกี่ยวกับการย้อมสีผ้าฝ้ายและผลิตภัณฑ์ที่นำไปสู่ การประกอบอาชีพอย่างภาคภูมิ โดยใช้ทรัพยากร ที่มีในท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้จากแหล่ง เรียนรู้ในชุมชนในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และเทคโนโลยี และสาระการเรียนรู้อื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้แบบองค์รวมอย่างคุ้มค่าจาก แหล่งเรียนรู้ที่มีค่าของชุมชนตนเอง โดยใช้กิจกรรม ที่หลากหลาย น่าสนใจ เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้และ ทำกิจกรรมร่วมกันมากที่สุด สามารถนำความรู้ที่ได้ ศึกษาไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง ส่งผลให้ผู้เรียน มีความรู้ความเข้าใจ รู้สึกรักและภูมิใจในท้องถิ่น ของตนเองมากยิ่งขึ้น

2. ควรกำหนดวิธีการวัดผลและประเมินผล การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบ โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริงจากบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นหลัก เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับผลการใช้เรียนรู้ ที่พัฒนาขึ้นอย่างหลากหลาย สามารถนำข้อมูลที่ได้ จากการประเมินผลไปปรับปรุงการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนหรือการออกแบบการสอนให้ เหมาะสมกับผู้เรียนและชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น

3. ควรศึกษาเกี่ยวกับเจตคติที่มีต่อการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนเมื่อได้เรียนรู้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นพื้นฐานในการพัฒนา กิจกรรมการเรียนการสอนในเรื่องอื่น ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- [1] กรมวิชาการ. **คู่มือพัฒนาสื่อการเรียนรู้ เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว. 2546.
- [2] กระทรวงศึกษาธิการ. 2546. **การจัดสาระ การเรียนรู้สาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และเทคโนโลยี**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- [3] กระทรวงศึกษาธิการ. **พระราชบัญญัติการ ศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่ม เต็ม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎ กระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติ การศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.). 2546.
- [4] กระทรวงศึกษาธิการ. **ตัวชี้วัดและสาระ การเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย. 2552.
- [5] พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, & เพยาว์ ยินดีสุข. **คู่มือ ปฏิบัติการเพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ สู่ห้องเรียนคุณภาพ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2555.
- [6] พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, & เพยาว์ ยินดีสุข. **คู่มือ ปฏิบัติการเพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ สู่ห้องเรียนคุณภาพ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2555.
- [7] วัฒนาพร ระจันทน์. **แผนการสอนที่เน้นผู้ เรียนเป็นศูนย์กลาง**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช. 2543.
- [8] เสาวรี พิมพ์สวัสดิ์. **ผลของการใช้แหล่งเรียน รู้ในชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนเรื่องสารรอบตัวเรา สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา วิทยาศาสตร์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2549.
- [9] จารุณี แสงหิม. **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและ เทคโนโลยี เรื่อง การเพาะเห็ดฟางจาก เปลือกมันสำปะหลัง สำหรับนักเรียนช่วง ชั้นที่ 4**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2545.

- [10] สุภาพกรณ์ วิแสง. การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง แหล่งเรียนรู้ในเขตอุทยานแห่งชาติภูเก้าตามแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2548.
- [11] ศักดิ์วิบูลย์ จันทราชี. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนในสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 4 เรื่องงานและพลังงาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2550.
- [12] มนวรรณ บุญศรี. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นโดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษาป่าสาธารณะหนองตะแบกอำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2552.